

Cs. és kir. udv. szállító. József főh. 6 cs. és kir. Fensége udv. szállítója.

A DILETTÁNS FESTÉSZET

különféle némei, közte új rendkívül érdekes

BÉÉGETLEN MAJOLIKAFESTÉS

utását és árjegyzékét kívántra ingyen és bérmentve megküldi

SEEFELNER J. L. papír, rajz és festőszerszámok kereskedése Budapest, váci utca 9.

A KRIEGNER-féle ACATIA-SZAPPAN

kellemes habzása, rendkívül kedves illata és nagy tartósságánál fogva, ma a legkedveltebb pipere-szappan. 1 drb 50 kr., 3 drb dobozban 1 frt 40 kr.

Acatia-arcczéréme pár heti alkalmazása egészen új, tüde, gyermeked arcbőrt idéz elő. 1 üveg ára 1 frt.

Kriegner György gyógyszer. a

REPARATOR.

Meglepő hatású külön szer csász. késvény s kifeszített ágazatoknál, továbbá csúszos fej- és fűszaggatóknál a

Magyar koronához Budapest.

Leichner zsírpora és Leichner hermelinpora

(legjobb minőségű zsírpor) Által; mely nappalra és este a legjobb arczpor, erősen tapad, a bőrt szépé, rózsa fiatal üdőségűvé és puhává teszi; ártalmatlan, s nem lehet észre venni, ha valaki azzal beporozza magát. — Minden kiállításán az arany éremmel kitüntette; a legfőbb nemesség s az egész művészvilág használja; s kapható minden illatszer-kereskedésben, de csak az igaz szelencékben, a «lyra és babékoszort» védjeggyel. Kérjük mindig Leichner zsírporát (Leichner's Fettpulver).

Leichner L. Berlinben.

JODKALI-SYRUP

Kitűnő hatása vértisztító és vériaivító szer orvosiilag javalva minden családi örökletes gyengeségből és vérméregből származó bántalmaknál. Különösen ajánlatos: Syphilitikus bántalmaknál és a ezek elhanyagolásából származó utóhajónál. Gőrvélykórnál (scrophel), midőn mirigydagánatok és beszűrdött gőrvélyfolyókák vannak jelen. Régi, nehezen gyógyuló sebeknél, chronikus bőrkétségekben. Megbénosító szer: Kősvény és csúsz, idegbántalmak, máhszervi gőrvélyek, továbbá máj- és lépdagánatok ellen. — 1 üveg ára 1 forint 20 kr. Központi széküldési raktár: Kovács Sándor gyógyszer. Nagy-Beeskerekben. Baktárak a következők: Budaörs, Király-utca 12. sz. Krieger Gy. Kálvin-ter; Petri O. váci körút. Székeshyvá; Imrich V. Szeged; Barsay K. Keresztúr; Dr. Rosnyay M. Temesvár; Jahnér K. Kassa; Korláth F. Debrecen; Dr. Rotschnek E. Pozsony; Erdy J. Győr; Stadler M. Pécs; Göbel F. Szabadka; Décsy Mikolcz; Dr. Szabó Gy. Szatmár; Bossin J. Eszék; Dienes J. Zágráb; Hölz A. Belgrad; Draskóczy K. Bécs; Mittelbach S. Hober Markt 8. 4366.

Legjobb és Leghíresebb Pipere Hőlgypor

La VELOUTINE

Különleges Rizpor

CH. FAY, ILLATSZERÉSZ, PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

M E G A MODERN VEGYÉSZET rohamos haladása és az annak révén keletkezett számtalan sépsítő szer sem volt eddig képes a harmincz év óta kitűnőnek ismert pipere-szerre a

Dr. LENGIEL-féle NYIRFA-BALZSAMOT

hisztóriai; s mi legjobban bizonyítja, hogy szer valóban jó, s természetétől nyújtott bősépsítő szer. Dr. Lengiel Fr. «nyirfa-balzsama» Szt-Pétervárot az orosz csári miniszterium orvosi s akadémiai által jóváhagyott. Dr. Rapsi tanár a bécsi egyetem prokurátora, valamint Peczseh tanár által Londonban s több más szakterek által ajánlatos és 30 éven át írtat vegyi eljárás utján készített, mel- eljárás folytán azo tulajdonságot nyert, hogy a bőr legfelsőbb rétegét lassanként lehátja és az ekképen megújított alzó bőréreget ifjú fényében és üdőségben tünteti elő; nyomtalanul eltűntet minden nemű kiütést, foltot, vörösséget, anyajegyet, elszíntja a reddőket és himlőhelyeket s fokozott hársnyoma bőrt és éleket úsz színt varázsol elő.

Egy korsó használati utasítással együtt 1 frt 50 kr. A nyirfa-balzsam által már megismertett hõ konzerválása igen ajánlatos a

Dr. Lengiel-féle Opa-Crème egy doboz 60 kr. és a

Dr. Lengiel-féle Benzoé-szappan egy doboz 60 és 35 kr. egyidejű használatra.

Kapható Magyarországon minden nagy-bb gyógyszerüzletben, gyógyszer- és illatszer-kereskedésben. Főraktár Budapestben: Török József gyógyszerüzletben, Király-utca 12. sz.

HELGOLANDI FOGCSEPP EK egy pillanat alatt megszüntelnek bármily természetű fogfájást és fúlszagot. — Egy üveg ára 50 kr.

Nádassy-szájviz és fogpor a legrovidebb idő alatt megszüntelnek a rossz fogaktól eredő fogfájást, kellemetlen szagot; a szárga fogakat hófehérkévé teszik. Egy üveg ára 40, 70 kr. és 1 frt 50. A fogpor ára 40 kr.

Főraktár: N. Terstyánszky K. gyógyszerüzletben Budapest, Erzsébet-körút 21. E. közből Török és Zsuzsa gyógyszer. Heroda, Thalmayer, Deustny gyógyszerüzlet, és minden nagyobb gyógyszerüzletben.

VÉGHLESI VÉRÁFORRÁS

Hazánk legtisztább, legolcsóbb és legjobb szén-savdús, égvényes savanyuvize, Véghies-Szalattán, Zólyom-m. mindig friss töltésben kapható a budapesti főraktárban: Erzsébet-körút 56. szám alatt, továbbá fűszertüzletekben és vendéglőkben: Telefon összekötés. Számos raktár a vidéken.

Nincs többé köhögés! Mell- és tüdőbaj ellen.

Dr. med. Fáykiss Szepesi kárpáti növénykivonat

1 üveg ára használati utasítással 75 kr. 1 doboz 1 csomaggal 50 kr., 3 doboz 1 csomaggal 150 kr., 5 doboz 1 csomaggal 250 kr.

Tizenöt év óta legjobb eredménnyel használják köhögés, rekedtség, katarrhus, hök-hurut, náthálás (influenza), szájkemélység, tüdőgyulladás stb. ellen. Eredetiben kapható csakis egyedül Fáykiss József «nagy Kristóf»-hoz címzett gyógyszerüzletben. Továbbá Török József gyógyszerüzletben, Király-utca. — Postai megrendelések azonnal eszközöltnék.

Azon háznak lebontása végett, melyben a mi raktáraink vannak, hol több mint 100,000 darab

porcellánedény van elhelyezve, melyeknek továbbállítására szörnyű költségbe kerülne, kényserrel s gyorsan következő árukat minden áron eladni, s hogy ez gyorsan megöröszöljék, eladjuk a legfinomabb karlsruhi porcellánból álló terekéket, melyek ezelőtt 15 frtba kerültek, 3 frt 95 kr. hullatlan potom árért, s azonnal minden megrendelt terekéhez egy kitűnően járó konyhai inga-óra egészen ingyen, ingával és szulijal, hozzá fog csomagoltatni. A terekék tartalmaznak:

- 24 drb finom porcellán-tányért.
- 4 • különféle porcellán-tálat,
- 1 • igen elegáns fedeles leves-territ,
- 1 • pompás mártás-csészét,
- 1 • csinos porcellán mustár-csészét,
- 1 • sótarót.

As igen t. olvasók érdekében figyelmeztetjük, a megrendeléseket lehetőleg leggyorabban s számosan megtenni, mert ily jó alkalm, hogy minden háznál, minden családban, minden vendéglőben ily nélkülözhetetlen, ily szükséges tárgyakat, ily potom árért lehessen megvenni; még emberemlékezet óta nem mutatkozott, de soha többé nem is fog mutatkozni. A csomagolás személyzetünk által minden díjazás nélkül történik, s csak a falada és száma fog 70 kral felszámítatni. A kiuteményezés utánvétel vagy az összeg beküldése ellenében. A megrendelések kell az utolsó vasuti állomást is tartalmaznia. Megrendelések intézendők:

Apfel's Comptoir für Porzellan-Ausverkauf Wien, I. Bez., Fleischmarkt 8/72.

BÉCSI FODRÁSZGÉP

100,000 drb használatban. 100,000 drb használatban.

Kitüntetve a párisi világkiállításán 1889-ben.

Fodrászi pem minden hölgyet képesít más segédkezés nélkül (rövid vagy hosszú hajjal) az új divatos frizurát, az ugynevezett francia hajtekerőt, soha nem képzelt gyorsasággal gyönyörű szépen elkészíteni. A gép nem marad a hajban, tehát a hajnak teljesen ártalmatlan. Ára képes árjegyzékkel 90 kr. Széküldés utánvétel mellett 1 frt előlegez beküldésénél bárholva bérmentve. — Kapható kizárólag a feltalálónál Nicolaus Hirnbal, Wien, Aiserstrasse. Léteznek ócska utánzatok, a valódiak a teljes egészgel „N. Hirnbal“ látvány el.

Sternberg Armin Hangszer-Ipar

Budapest, kerepesi-út 36

Világtörténeti nagy dolgokra látszott hivatottnak, nem csak a nevéhez fűződő hagyományoknál fogva, hanem kiváló szellemi tehetségénél fogva is, melyeket azonban nem egészített ki megfelelő jellem és akaratér. Volt idő, a mikor tőle várták családja régi dicsőségének újra fölvirágoztatását; volt idő, mikor koronák intettek feléje, köztük még Szent István koronája is egy kis ideig. Olyan okok, melyek részint benne, részint rajta kívül eső körülményekben rejlettek, meghusították a hozzá kötött várakozásokat s úgy hozták magukkal, hogy sokat hányatott életének pályája ne legyen sem történelmi jelentőségű, sem az emberiség haladására kiható, egyedül csak — érdekes.

A SALVATOR-Gyógyszertárnak

Nasibach, Eszék mellett, SPECIAL-LABORATORIUMA a „SZÉPSÉG ÁPOLÁSÁRA“, ajánlja:

- dr. Spitzer Salvator-arckenőcsöt ... 35 kr.
- dr. Spitzer mosóvizét (nem kendőszer), 40 kr.
- dr. Spitzer valódi Salvator-szappanját ... 50 kr.
- dr. Spitzer lyoni rizslisztjét ... 50 és 80 kr.

Csalhatatlan hajszesz a haj kihullása ellen, 1 frt. Kész-pasztá — 3 nap alatt bármily kéz fehér és gyöngéd lesz tőle ... 60 kr.

Csupán valódi minőségben a Salvator-gyógyszertárban Nasibach Eszék mellett megszerkeztethető. Hosszas, költéses kísérletek után, egy csupán általam ismert módszerre találtam, mely szerint a Spitzer-féle arckenőcs eddig utol nem ért hatással és majdnem határtalan tartósságban előállítható. Készítményeim az arczot minden tisztálanságtól megszabadítják, bőrátkia, szeplő s eféléktől, s a bőrnek általános szép külsőt kölcsönöznek. Az én Spitzer-féle arckenőcsöm javítás, újjonnan javított eredeti készítmény. — Felvilágosítások a bőr, haj, fogak stb. minden szépséghibájáról, és érdekes ropirat: «Leletés-ítók», ingyen és bérmentve 10 kr. levélblyegnek, mint postaköltségnek, beküldése mellett. — Ismétlőadónak különösen nagy engedmény. 3 frton felül bérmentve. 1 frton alul semmi sem küldhető. Csomagolás ingyen. I

EGY ŐSZINTE SZÓ A KOSSUTH-CULTUSRÓL

Írta GRÓF SZÉCHÉNYI DÉNES.

Ára füve 40 kr.

Postán keresztkötés alatt bérmentve megküldve 45 kr.

VASÁRNAPI UJSÁG

12. SZÁM. 1891. BUDAPEST, MÁRCZIUS 22. XXXVIII. ÉVFOLYAM.

Előfizetők feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt fél évre ... 6 • Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt fél évre ... 4 • Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 6 frt fél évre ... 3 • Kétféle előfizetőkhez a postallag megfizetett viteldij is csatolandó

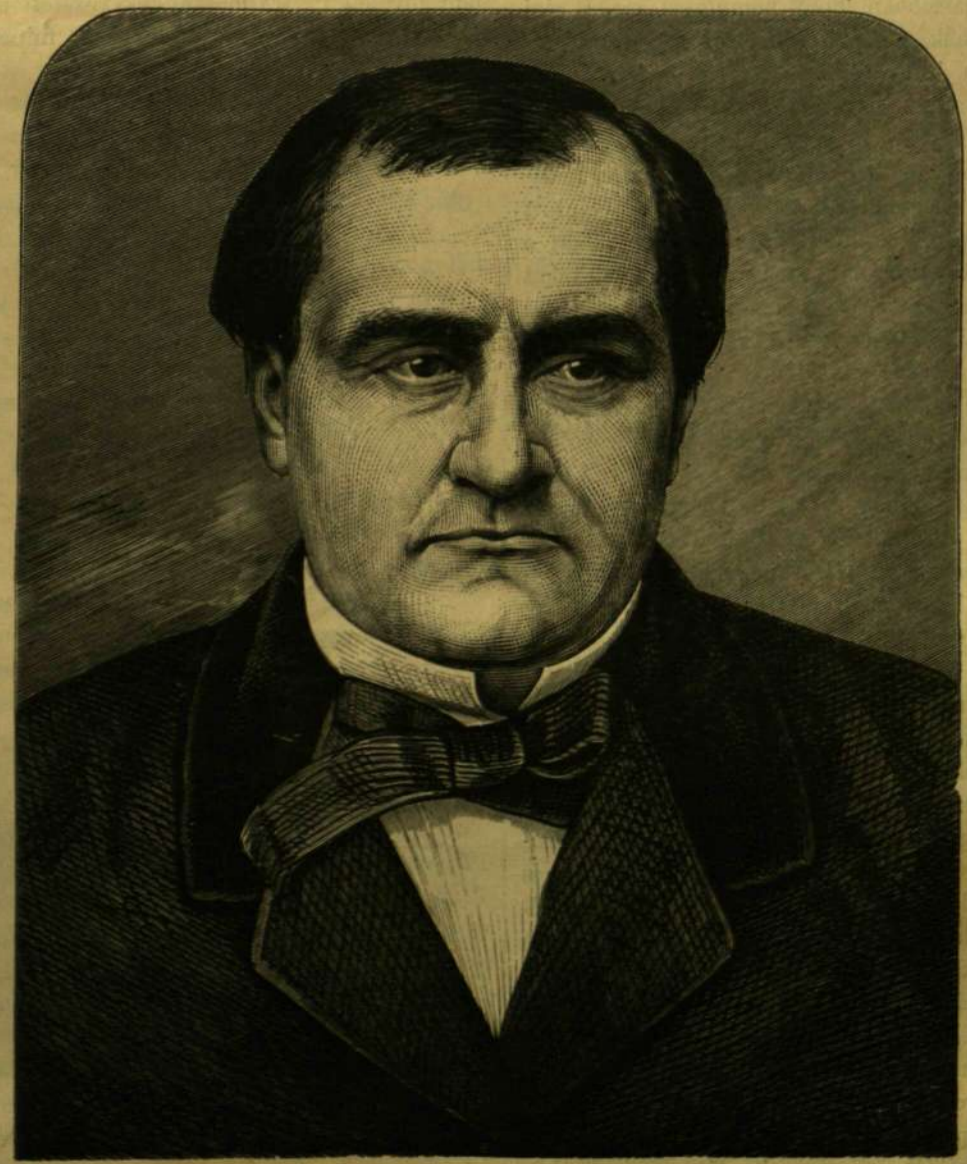
NAPOLEON JEROMOS.

1822—1891.

«VÖRÖS HERCEG», III. Napoleon francia császárnak sokat emlegetett és sokat rágalmazott unokaöccse, ki a kereszttségben a Napoleon, József, Károly, Pál nevet kapta, a Jeromos nevet pedig maga vette föl utóbb, s ez alatt is volt ismeretes, e hó 17-én este Rómában elhunyt s vele a jelen századnak egyik kétségkívül legérdekesebb alakja dönt ki az élők sorából.

nak és családjának a Franciaországba visszatérhetést. Az 1848-iki februári forradalom idején a herceg nyíltan az új kormányhoz csatlakozott, s abban a beszédében, melyet Korzika választói előtt tartott, ragaszkodását jelenté ki a köztársasághoz. Megválasztották képviselőjüknek az alkotmányozó gyűlésbe. 1849-ben kis ideig a köztársaságnak madridi teljhatalmu követe lett, de csakhamar visszahívatott, mivel engedély nélkül hagyta el helyét. Viasszátérve, elfoglalta székét a törvényhozó testületben, melynek a korzikai mandátum jogán még mindig tagja volt. Az államesinytől, mely

a köztársaságnak véget vetett s Bonaparte Napoleon Lajost császári trónra emelé, távol tartotta magát. E miatt csak az 1852-iki év végén lön fölruházva mindazzal a czímmel és ranggal, mely őt a császárhoz való közel rokonságánál fogva megilleté. Ekkor nyerte meg a «francia herceg» czímet, továbbá ülést a szenátusban és az államtanácsban, a becsületrend nagy keresztjét s a hadosztályparancsnoki állást. A krimi hadjárat alatt egy tartalék gyaloghadosztályt vezényelt az Alma és Inkermann melletti ütközésben. Három évre rá hosszabb utra indult az Éjszaki-tengeren. 1859-ben nöl vette Viktor Emánuel olasz király leányát, Klo-

NAPOLEON JEROMOS.

tild királyi hercegnőt, Humbert király nővérét, mivel között házasságából két fia és egy leánya született.

Napoleon herceg a második császárság egész ideje alatt a Palais Royalban lakott, hol valóságos udvart tartott. A tudományok, a művészetek és az irodalom legkitünőbb szabad gondolkodású vezérférfiai, mint Renan Ernő, Sainte-Beuve, Augier Emil, About Edmund s mások állandó vendégei voltak estélyeinek; mert a herceg maga is egyike volt kora legmerészebb szárnyalású szabad szellemeinek s nagy barátja és ismerője az irodalomnak és szépművészeteknek. Azért jól is érezte magát abban a társaságban, melynek határozottan antiklerikális és őszintén demokrata színezete volt. A herceg udvara tökéletes ellentéte volt a császár udvarának, melyben Eugénia császárné adta a tónust s ez az ellentétes két irány volt az oka annak a szívélyesnek és atyafiságosnak éppen nem mondható viszonyoknak is, mely egyfelől a Palais Royal, másfelől a Tuileriák között uralkodott.

A szerencsétlen 1870-iki háború kitörése idején Napoleon Jeromos herceg, a ki egy párisi lapnak, a csendes gúnyt éppen nem nélkülöző, megjegyzése szerint, „mindig szerette a messze utazásokat”, éppen Norvégiában utazott. A veszedelem hírére azonban azonnal visszatért, tele szorongással a fejlődő események iránt, melyeknek végzetes voltát előre látta.

III. Napoleon uralmának bukása után a herceg rendkívül tevékeny részt vett a politikában. Az 1871-ki választások idején Kozzika főtanácsosa lett; de már 1872-ben, a többi trónkövetelővel együtt, ő is szankcionáltatott a választásra csak 1873-ban nyert újra engedélyt. Politikájának határozottan demokratikus irányzata elidegeníté tőle a Bonapartizmus azon híveit, kik az ifjú császári hercegre szítottak, s ő mit sem tett abból a célból, hogy pártjában a végzetes szakadást elhárítsa. 1876-ban megjelent Ajaccióban, hogy bemutassa magát régi választóinak s képviselőjelöltül lépett föl III. Napoleon híres minisztere, az egykor „vice császár”-nak is nevezett Rouher ellen; de miután a császári herceg ő ellene nyilatkozott: Rouherrel szemben elbukott. De Rouher mandátumát megsemmisítették s így mégis bejutott a törvényhozó-testületbe, résztvett a vitákban s ekkor elejtett azt a mondását: „a ki jezsuitákat vet, forradalmat arat”, ma is azon szellemes mondásai között emlegetik, melyekben ő fölülte gazdagnak bizonyult.

A híres május 16-ikán, mikor az addigi monarchista többség a képviselőházban leszorult, ő is a kormány ellen szavazott, s egyike volt ama 363 képviselőnek, a kik a köztársaság ügyét diadalra juttatták. De az 1877-ki választásoknál Haussmann báró, III. Napoleon alatt Páris városának híres polgármestere, ellen megbukott.

A herceg ettől kezdve pártja szervezésének szentelte idejét. A császári hercegnek a zulu-földön váratlanul bekövetkezett halála őt tette a Bonaparte-család, s a császársági aspirációkat tápláló párt fejevé. De a bonapartisták tulnyomó része nem tudta a hercegnek megbocsátani, hogy császári unokabátyjának oly határozott ellenzéke volt, még kevésbé egyházellenes irányát, legkevésbé pedig azt a demokrata lelkületét, hogy csak a nemzet egészének megszavaztatásával kívánt lenni császár. Saját elsőszülött fiát, Viktor Napoleont herceget, állították föl ellenében a párt vezérének és pedig annál fogva is nagyobb sikerrel, mivel az elhalt császári herceg is a fiut jelölte meg örökösének, nem az apát. Ez által teljes lón a szakadás a pártban s kibékíthetetlen az ellentét apa és fia között. Még a rájuk utóbb kimondott közös szám-

üzetés sem bírta őket kiengesztelni egymás iránt. Sőt mikor a herceg már a halálos ágyon feküdt: nejének és jó barátainak minden könyörgése is csak nagynehezen bírta rávenni, hogy fiát egy-két percze maga elé bocsássa.

Viktor hercegen kívül, mint említők, még két gyermeke maradt: *Napoleon Lajos* herceg, a ki most 26 éves és Szent-Pétervárott lakik, hol alezredesi rangja van az orosz niszni-novgorodi dragonyos ezredben, és *Lactitia* hercegnő, Amadé aostai hercegnék, a volt spanyol királynak, Humbert olasz király testvéröccsének özvegye.

Az elhalt herceg rendkívüli műveltségű s nagy világtapasztalattal és emberismerettel bíró ember volt, buzgó barátja és támogatója a tudományos kutatásoknak; a mellett szellemes, viszárvágásra mindig készen álló, lendületes szónok. Köztársasági és radikális irányzatának őszinteségét sokszor keverték gyanúba, mint tettétést. Ezzel azonban igazságtalanul itélték meg. Ő valóban őszintén hódolt azoknak az eszméknek, a melyeket hirdetett s nem úgy, mint császári unokabátyja, a ki a magyar függetlenségnek megoldatlan ügyét csak a saját politikai céljaira kívánta kizsákmányolni annak idején, hanem igazi rokonszenvvel, sőt lelkesezőssel csüggött azon az irányzaton, melyet a ki egyezés előtt a magyar emigráció képviselt s mint Kossuth «Iratából» meggyőződhetünk, nem ő rajta mult, hogy az 1859-ki események Ausztriára végzetesebb jelleget nem öltöttek. Ő különben Magyarország iránti barátságának utóbb is kifejezést adott, midőn 1868-ban hazánkat meglátogatta s a fővárosban oly lelkes fogadtatásban részesült. Mikor Magyarország «francia barátairól» megemlékezünk, első sorban a most elhunyt hercegre kellene gondolnunk, a kinek irántunk való vonzalma nem tisztán csak akadémiai értékű volt, s nem csupán nyújtas szavakban, hanem tetteiben s oly jó szolgálatokban is nyilatkozott, melyeket ha siker nem követett is, de jó szándék vezetett s melyekről ravatalánál megemlékezni, minekünk illendő.

JER, TAVASZ...

Jer tavasz, jer! Enyhe fényed
Hadd izzé el a telet —
Fű, fa, virág, érzemények
Ébredjenek föl veled.

Oh! e fagyos, fehér esendőben
Úgy fáj könnyel telt szemem, —
Egy kis meleg hadd derengjen
Mély gyászszal telt szívemen.

Virág nyílik, levél zöldül, —
Jönnék, mennek mindenütt;
Tündér ifjú lesz a földből
Ha a varázs óra üt.

Bezengi a mindenséget
Ezer dalos kis madár, —
Föltámadás! nagy eszmédet
Megérezzi a halál.

Milyen öröm, mily újongás
Milyen szöngő riadal,
Nincsen sehohol bú, borongás —
Győzelemről zeng a dal.

Győz az élet a halalon,
Küzdődésük bár örök, —
Hogy mozduljon, alig várom,
Anyám, síródon a rög.

Ültetek rá sok virágot
S míg naponta öntözöm:
Álomban fiad, meglátod
S leszáll hozzád az öröm...

Pásztor.

NEM FÁJ MÁR TÖBBÉ...

Nem fáj már többé, hogy hiába éltem,
Hiába küzdök, szenvedék;
Egy kétség bánt, azontul áldva légyen
A mely nyugalma sírfenék.

Szép kedvesem! ha testem sírba zárták,
S elpusztul lamva és hire:
A tavasz első s nyár végső virágát
Kinek tűzöd te keblre?

PATTI ISTVÁN.

MALSTRÖM.

Egy norvég tengerész elbeszélése után írta

Csik-Volecz Sándor.¹

Norvégia éjszakai partján van egy örvény, neve Malström, vagyis örlő folyam.

Nevezetes az a sajátága, hogy hat óráig éjszaktól délnek, és a második hat óráig vissza felé kereng. Mozgása ellentétben áll az ár és apály mozgásával.

Sok ideig azt hitték, hogy az örvény központja mérhetetlen, de az újabkori mérések a legmélyebb helyen sem találtak többet harmincz ölnél. Feneke homokos és sziklás.

Közönségesen korántsem oly veszélyes, mint a milyen hire, csak akkor hoz vést, ha apály idején éjszokról fúj a szél. Ez esetben a hajókat magához ragadja és irtalmatlanul elnyeli.

— Neptunra mondom, hogy a kapitány rosszul cselekszik, hogy pénteken indul az útra. Szent nap ez, a melyen pihenünk kell. E napon egy jóra való tengerész nem megy az útra. Rossz vége lesz ennek. Pokol, kárhozat!

Ezen szavakat egy még fiatal tengerész, a «Magdalena» hajó kormányosa mondta.

A három-árbozos már indulásra felvitorlázva állott a bergheni² útra.

Mintegy tizenhatan voltak rajta tengerészek. A rendes hajószemélyzetén kívül még néhány utas is volt velünk. Egy antwerpeni *mynher*,³ két leányával és szolgálójával. Az öreg *mynher* egykor dúsgazdag volt, de miután elszegényedett, egy bergheni kalmárnál ügynöki állást kellett elfogadnia.

A két szép leány közül a kisebbiket, ki valószínű gyermek volt, Mártának hívták. A másik, Judit, már kifejlett hölgy volt, valamivel fölül a husz éven.

A két gyönyörű leány igen hasonlított egymáshoz, csak kedélyük volt különböző. A fiatalabbik gyermekkori vidámsággal csapongott szerete, míg Judit szomorúan magába vonult, s különösen mióta a hajóra szálltak, nagy nyugtalanságot mutatott. Mindenkit került, különösen a fiatal kormányossal nem akart találkozni.

A kormányos ugyanis, a midőn az antwerpeni család a hajóra szállt, erősen szemügyre vette Juditot, de tovább mit sem látszott vele törődni.

A horgonyok felhuzattak, a szél a vitorlába kapaszkodott, és a hajó megindult.

A kormányos folytatta a káromkodást.

— Ez a hang ismeretes előttem, — szólt a *mynher* az öregebbik leányhoz.

Judit összerázkódott. Nagyon is jól ősmerte a fiatal kormányost, hisz még három évvel azelőtt szerelmet vallott neki, és valószínűleg abbéli elkeseredésében, mert visszautasított, tengerész-

¹ Trieszben egy három-árbozos hollandi hajó horgonyozott 1858-ban s a hajó első kormányosával barátságot kötöttem, és négy héten át mindennapos vendége voltam a hajónak. Ott hallottam ezt a kis történetét elbeszélni, később olvastam is valamit róla, és a hallott dolgokat kiegészítettem az olvasottal.

² Berghen a bergheni kerület székvárosa Norvégiában.

³ *Mynher* nemes embert jelent.

nek állott be. Most megint előtte állott. Előre félt már tőle, mert ősmerte vad és meg nem fékezhető természetét.

Atyja számára nem válaszolt. Remegve vette le karját, mely eddig annak a vállán nyugodott s félre fordult.

— Tán nem lesz bajunk, kormányos úr, — szólt *mynher* Vanderböld a fiatal tengerészhez. — Az idő szép, a szél kedvező, s úgy hiszem, a kapitány úr helyesen intézkedett.

A kormányos egy ideig mereven tekintett az öreg *mynher* szeméi közé, úgy hogy ez összeborzadt.

— Ördög és pokol! Nem arról van itt a szó, hogy az idő szép, hanem a pénteki napról. A péntek nem az a nap, a melyen útra kell kelni, mert az pihenésre van szávan. Nem látja, mily rosszkedvű a legénység. Isten menten rossz kedvű tengerészekkel utazni.

Mynher Vanderböld, míg a kormányos beszélt, kékkedőleg tekintett annak szeméi közé.

— Nem ismerem önt valahonnan? — kérde.

— Nem, uram! s ezzel eltávozott a kormányhoz.

— Ezt az embert ősmerek, — szólt *mynher* Vanderböld, helyébe visszavertve.

A dolog ezután abban maradt. A kis család összeült. Csak Judit borzadt össze arra a gondolatra, hogy ennek az embernek a hajó sorsa kezében van.

Este felé a kapitány ismét megjelent, s hogy a rossz kedv eltűnjék, külön adag rumot osztatott ki.

A kedvtelenség eltűnt, a legénység élénken sürgött-forgott az árboz kötelei között.

A kormányos a segédjének adta át a kormánykereket, azután összefonott karokkal, merengve állt meg a hátsó árboz mellett.

— És ha most sem, akkor a legvégsőig megyek, monda magában és két öklét összeszorítva, kezét fenyegetőleg emelte fel.

Az antwerpeni család a középső árboz mögött telepedett le. Judit kissé távolabb a családtól, a hajó párkányába kapaszkodva, nézte a tenger szeliden játszó hullámain.

A kötelzet oltalma alatt, s egy lecsüngő vitorla által eltakarva, oda lopózott a kormányos és gyorsan megfogta a merengő lány kezét.

— Judit! suttagó epedő hangon.

Judit, összeborzadt, s a mint megfordult, két vadul csillogó szemmel találkoztott. Egy régóta ősmert, de még el nem felejtett gyűlölt arccal állott szemben.

— Judit még mindig gyűlöl? rebegé a kormányos.

A leány irtózáva rántotta ki a kezét, és megvetőleg tekintett a fiatal tengerészre.

— Még mindig! válaszolt a leány merészen.

— És soha sem engesztelődik ki?

— Soha, azon gazteteért, a mit elkövetett vetélytársán, a ki miatt önt visszautasítottam. De tudja meg, hogy nem halt meg. Sebeiből felpült, s most mint vőlegényem Berghenben vár reám.

— Hah! — sohajtott fel a kormányos dühösen — velem nem számolt le.

Azután gyorsan eltávozott. Judit a családdal a kabinba vonult vissza. Az esetről nem szólt semmit, csak magában merengett.

Az éj nyugodt és a hajósokra nézve a legkedvezőbb volt. Semmiképe sem látszott a kormányos baljóslatait igazolni.

A reggel üde volt, vidáman látott a legénység a szokott munkához, csak a kormányos volt mogorva.

Feljebb-feljebb szállt a nap, mind forróbb sugarakat lövelve a hajó fedélzetére.

A déli nap függélyes sugarai erősen sütöttek már a hajóra. A vitorlák lazán csügtek le. A ka-

pitány és a legénység legnagyobb része félre vonult a rekkenő hősség elől. Csak magam maradtam a kormányosnál a hajó fedélzetén. Egy ideig küzdtem az álom ellen, de végre elszenderedtem. Mielőtt az álom elfogott, a kormánynál lett láttam a kormányost, hatalmasan csavarván a kormány kerekét, a mint a szél hébe-hóba a vitorlákba kapott.

Egy kis negyedórai szenderegés után felébredtem. Azon szikla-csoportozat irányában voltunk, a hol *Malström* örvénye feküdt. Legalább is nyolczvanszor tettem meg már ezt az utat. Vesztélyre a kapitány nem számíthatott, mert bizott a kormányos ügyességében. Rajtam kívül csak a kormányos lehetett most ébren.

Ismét elszenderedtem, de csak rövid időre, mert egy borzadalmas zúgás felriasztott.

A *Malström* közelében állottunk. *A szél éjszaka felől fúj és apály ideje volt.*

Néhány perczig még a kerék mellett láttam a kormányost, ezután egy hatalmas káromkodással leugrott az emelvényről, a kormány kerekét gondozatlanul hagyván. Ez csodálatos módon önmagától kezdett forogni, egy egész fordulat jobbra és balra.

Tisztába jöttem a helyzettel Itt a *Malström*. Irgalmas Isten! borzasztó állapot, már bele jutottunk az örvény szélső gyűrűjébe, és mert most *éjszokról fúj a szél*, a hajó az örvény központja felé haladt, a hova ha eljutunk, menthetlenül elvagyunk veszte.

Egy ugrással felszöktem a kormány állványára, de a következő másodperczben leseperttem, kezeim és lábaim összeköttek és a szájam bedugott. Ezt a kormányos cselekedte. Rémes gondolat keletkezett agyamban. Maga a kormányos hajtotta be az örvénybe a hajót.

Mindezt tetlenül kellett látnom.

A kormányos még egy ideig várt. A hajó mindinkább haladt befelé. Már az örvény második gyűrűjéhez jutottunk.

A hajó lassan és gépszerűleg végezte az örvény hajtott körforgást, de biztosan befelé halolva, a honnan nincs kiszabadulás.

Egy sziklacsoport mellett haladtunk el. Néhanán álltak annak ormán. Ezek rémülten sikoltottak fel.

A kormányos eddig hidegvérrel nézte a bekövetkező katasztrófát. Azután a hajó ágyújához ment és megadta a vészjelt.

— Talpra legények. A *Malström*ben vagyunk! Lecsapott villámként hatottak a kormányos szavai. Egy percz alatt valamennyien a hajó fedélzetén voltak. A borzasztó ijedség miatt mind a fejüket vesztették.

A kapitány torlon ragadta a kormányost.

— Mért nem maradtál a kormánynál, kiáltott rá.

— «Nem bírtam már vele,» — válaszolt a kormányos, a kapitány kezét lecsapván.

— Nem igaz, hazudsz, — kötözték meg, parancsolta a kapitány.

— Mit, ön még parancsolni mer. Mindez azért történt, mert pénteken kezdük meg az utat. Legények a kapitány az oka az egésznek.

— Igen, — ordíták valamennyien, — ő az oka. Vessük be a tengerbe.

Ezután megragadták és áthajították a párkányon.

Egy matröz végsegélyre gondolt és a kormány állványaira ugrott fel; a kormánykerék küllői közé akart kapaszkodni. A rendkívüli gyorsasággal forgó kerék azonban ellökte a meggonolatlan fiézköt, ki véresen bukkott le az állványról. A hajó az eddigi körforgásán kívül még a saját tengelye körül is kezdett forogni. Borzasztó recsegés után a kormány leszakadt.

Most mázodsor haladtunk el a sziklák mögött. A szikla orma tele volt ordítózó néppel. Nem segíthettek rajtunk.

— Legények, még rövid időnk van hátra, kiáltott a kormányos. Rajta hát! vigan jussunk át a másvilágra! Le a boroshordókhoz!

A fiézkők örülten rohantak le a pinczébe, és a hordófelek beveréséhez láttak. A kormányos, kivülem most már maga maradt a fedélzetén. Csak erre várt.

A hajó forgása mind sebesebb lett.

Az antwerpeni család közel a kormányállványnál, a hol én megkötözve feküdtem, keresett menedéket.

Tántorgó léptekkel közeledett most a kormányos, a család előtt térdre rogyott, s átölelte Juditot, ki kétségbeesetten sikoltott fel.

A leány atyja dühösen vetette magát a kormányosra.

— Hagyd békében meghalni, gyilkos! — ordítá.

A fiatal tengerész ember feletti erővel ragadta meg az öreg *mynher* és egy lödítással a korlátot át a tengerbe dobta.

Judit felsikoltott és elájult.

A kormányos erőszakkal ragadta meg ismét a leányt és magához szorította.

— Így, így — kiáltá örvengő szenvedélyvel, — ez azon pillanat, a mely örültté tesz boldogsággal. Nyujtsd ide ajkaidat.

— Oh! átkozott! — hörge a szép leány.

— Velem halsz meg, ajkaim fogják fel végső lehelletedet, a tenger mélysége boldogságunk közös sirja leend.

Judit vésőgerőmegfeszítéssel fordítá el arcát. A fiatal tengerész óriási erővel nyomta a leány arcát ajkához.

— Oh istentelen, oh átkozott, — hörge Judit.

A hajó forgása oly sebes lett, hogy szédülni kezdék bele.

Kétségbeesésem elmúlt, tisztában voltam a helyzettel. Imát rebegtem a tengerek és az egek urához, az étellel vékép leszámoltam.

A hajó fedélzete alól láma hallatszott. Az ittas tengerészek egymást öldökölték.

A víz szikrázott körülöttünk, rémesen csattogott az örvény, azután a hajó orrát megkapta és borzasztó czupogással lefelé vonta.

«Irgalom istene!», s «Pokol és kárhozat!» hallám még egyszer, a többire nem emlékszem.

Sziklákon tértem magamhoz, ott feküdtem véresen, meztelenül, köteleim feloldattak.

Végső erőmegfeszítéssel egy közel álló halász-kunyhóba vándoroltam.

Három-négy nap mulva azonban annyira magamhoz jöttem, hogy felkelhettem. Első utamat a tengerpart felé irányoztam.

A víz hajótöredéket és hullamaradékokat vetett ki a partra. A part irányában tovább haladtam. Rémülettel álltam meg két összeölekezett holttel mellett. Hosszú aranyos haja és sima válla volt az egyiknek, göndör fekete haja és izmos termete a másiknak. Még a halál sem tudta őket elválasztani.

Judit és a fiatal kormányos holttestei voltak azok, arcaik élékelenitve. Judit arca még akkor is el volt fordítva. Sirokat ásattam és külön temettem a reverend * által Juditot és a fiatal tengerészt, azután térdre omolva, forró imát rebegtem az *irgalom Istenéhez* a megholt lelkek üdvösségeért és csodálatos megmentésemért.

Hogy én hogy menekedtem meg a halál torkából, az előttem rejtély maradt.

Valószínűleg az örvény gyors körforgása következtében, a mint a hajó fedélzetén összekötözve tetetlenül feküdtem, felköttem a sziklára.

A halászok állítása szerint még senki sem került ki élve a *Malström* örvényéből.

* Reverend, a hollandoknál és svédeknl a protestáns pap neve.

A JÖVŐ JÁRMŰVEI.

Végre valahára az osztrák-magyar hadsereg köreiben oly mozgalom indult meg, mely a tudományos haladást nem csak közönséges dolgokban, hanem a mostani új találmányok terén is jelezi.

Hoernes Armin vasut- és távirat-üzemi főhadnagy a léghajózási (Aéronautika) irt és ez előtt néhány nappal megjelent könyve bevezetőjében a következőket mondja:

«Az ember alig hinné, mily nagy azok száma, kik a levegő lakóitól gyors és szabad röptüket irigylük. Ösztönten megvallom, hogy ez előtt öt évvel csak titokban foglalkoztam a léghajózás problémájával, mert attól tartottam, hogy egyszerűen kinevetnek. Mai napság a dolog másképpen áll. Komoly és beható tanulmányozások, sokféle gyakorlati kísérletek után, azon erős meg-

A léghajó ellen a többek közt kifogásképpen felhozhatjuk, hogy bizonyos felszállási helyekhez, tán kikötő helyekhez is van kötve, továbbá, hogy a repülés tartama korlátolt, mivel a léghajó felfelé való röptében a levegő ellenyomása folytán bizonyos darabig mindig vissza fog maradni az eredetileg elért magasságtól. Miután továbbá a leszállás már a közönséges légkömböknél is sok veszéllyel jár, azt hinné az ember, hogy ezen veszély a vitorlás léghajóval elért nagy gyorsaságoknál fogva még inkább fokozódni fog.

Igaz ugyan, hogy a vitorlás léghajó minden felszállásnál az eredeti magasságot nem éri el tökéletesen. Ennek folytán a hajózás tartama is korlátolt lenne, ha a vertikális emelési csavarokban oly eszköz fel nem találtatott volna, mely ezen korlátozást tökéletesen megszünteti. Ha a teljes erővel repülő léghajó valami tömör tárgyba

geren halad, a nélkül, hogy a tudósok a víz dörzsölési ellentállásáról egészen tisztában lennének, úgy a léghajó az emberi ész ereje által kormányozva, már akkor is hirdetni fogja a tudomány győzelmét, midőn annak alkotása meghatározott matematikus szabványokhoz még nem leend kötve.

«A vasutak történelmében hasonló korszakot ismertünk. Ugyanis Rankine a Birminghamban tavaly felállított Stephenson-féle szobor leplezésénél azt mondta, hogy a gőzgép, vagyis az új-kor legnagyobb találmánya alkotásánál számtalan szabványok vagy egyéb aequatiók nem oldattak meg. Stephenson maga az angol parlament előtt kijelentette, hogy: «nem tudom elmondani, de megcsinálom», és meg is csinálta. «Megnyugtatásomra leginkább az szolgál, hogy csakis azt irtam, miről meg vagyok győződve és mi bennem hosszas s komoly tanulmá-

A BUDAPESTI TÖRVÉNYKEZÉSI PALOTA. — AZ ALKOTMÁNY-UTCAI HOMLOKZAT.

Klász György fényképe után.

győződésre jutottam, hogy a milliók által évezredek óta táplált óhaját teljesíteni fog.»

Hoernes főhadnagy szerint a jövő járműve csakis a vitorlás léghajó lehet.

Az alábbi rövid kivonakban a vitorlás léghajónak bárki által is könnyen megérthető magyarázatát adjuk.

Valamint a madár, folytonos hullámzó röpléssel távoli célja felé halad, úgy az embereknek is a madár testéhez hasonló gép segítségével, a szél sebességével kell a föld fölött vitorlázni.

A madaraknál észreveszük, hogy szárnyfelületük rögtön változtatásával az irányt is megváltoztatják. Ezt Hoernes szerint háromféle uton lehet elérni.

Hogy az utazókat tartalmazó hajó-féle alkotmány mindig függőlegesen tartassék, ennek egy szintén függőleges tengelyen kell forognia. A mi a sebes röplést által okozott erős légnyomást illeti, ez a hajó elején vagy esetleg mindkét oldalán alkalmazandó védfalak által elhárítandó. Maga a léghajó egy alaguti hidhoz hasonlít.

— így tehát leszállva a földre — ütköznek, oly lökés következnék be, mely a járművet összezúzná és a benne ülők életét ép úgy veszélyeztetné, mint ha két vasuti vonat egymásba ütközik.

A léghajónak tehát leszállás alkalmával a föld felületével vízirányos állást kell elfoglalnia. A lassú esést Hoernes gépeivel már elérte.

Az új találmány alkalmazását illetőleg Hoernes főhadnagy kijelenti, hogy az ne legyen kizárólag a háború segítségére, hanem az összes emberi forgalomnak új erőt adjon.

Mindenekelőtt az eddigieknél gyorsabb és biztosabb közlekedési módot kellene teremteni a levél- és csomag-posta számára. Ez után következik az expressz személyforgalom, mely például a keleti expressz vonatokon túl tenne és az utasokat pl. a La-Manche-csatornán gyorsan és tengeri betegség nélkül átszállítaná.

Egy vitorlás léghajó 80—90 ezer forintba fog kerülni.

Hoernes ezzel fejezi be előadását:

«Valamint mostanában sok millió hajó a ten-

nyozások nyomán alapos tudássá lett. A kritikától nem riadok vissza, sőt ellenkezőleg szakértő emberek bírálata csak hasznomra fog lenni.»

A VIZAKNAI CSATA ÉS VISSZAVONULÁSUNK PISKIIG.

1849.

P. Szathmáry Károly közelebb elhunyt jeles írónknak egy közleménye jelent meg a «Vasárnapi Ujság» 1890. évi 50-ik számában, a vizaknai csatáról és onnan történt meghátrálásunkról.

Az erdélyi hadjárat e nevezetes eseményeiről néhány téves adat is fordult elő e közleményben, nem annyira a vizaknai csata lefolyásának, mint a meghátrálásnak előadásában, melyet az író Dani bátyjának és több honvédtiszt bajtársai

elbeszélése után, emlékezetből irt le. Sajnos, hogy az író e közlemény megjelenése után alig pár héttel megszűnt élni, s így az adatok tisztázását már nem végezhetem vele együtt; de mint azon eseményeknek szemtanúja és résztvevője, hű leírásban el akarom mondani, a mit azokról tudok.

Jelen voltam, ott harcoltam 1849 január 21-én a Nagy-Szeben alatt lefolyt véres csatán kezdve, Szelindeken, Vizaknán, s Vizaknától a piskii hídig, emlékszem nagyon élénken mindenre, mintha csak most zajlottak volna le azok a nagy események; leirom tehát úgy, a hogy azokra emlékszem, remélve, hogy leírásomnak ez idők majdani történetírója is hasznát veheti.

Emlékembe inkább az eseményeknek miként történt lezajlása vésődött be, s a főbb emberek szereplései; akkor, mint 19—20 éves ifjunak, nem jutott eszembe arra is figyelni, hogy az

A fensíkon, azon irányban, a hol ma a honvéd-emlékoszlop áll és a Tököl-fürdőtől valamieskével éjszakra tartva, nyomultak bátor honvédeink előre az ellenséggel szembe, reggel 7 óra tájban, csatárláncba oszolván. Az apró fegyver-tüzelést az ellenség kezdte meg, mire honvédeink szuronyt szegezve rohantak előre, s csak miután az ellenséges csatárláncot visszanyomták, kezdtek meg a tüzelést. E perczben szólaltak meg az ágyúk is mindkét részről s megkezdődött az az öldöklő véres harc, a melyt a maga borzalmaival leírni lehetetlenség. E helyen, mint centrumban, szórta a tüzet részünkről a legtöbb ágyú.

Künn volt már ekkor rettenthetlen tábornokunk, Bem is a csatatéren, ki csaknem csatárláncunkig ment előre rossz gebe lován; s úgy állt ott, mozdulatlanul, irtóztató golyózápor közepette, mint egy félisten. Fejét fekete viaszos vászonnal bevont és fehér fergővel ellátott csákó fedte. Az apró golyók sok helyen átlukgatták báránnyőrel bélelt szürke köpönyegét;

zetül mi, lovasok álltunk, a 15. Mátyás-huszár ezred 2-ik százada, Jékely Lajos főhadnagy parancsnoksága alatt; — más csapat ott nem volt, egy néhány gyalogsági szakaszon kívül.

A jobbszárnyon, Kis-Csűr irányában (az ellenség ez oldalon is támadott egy pár perczel később) gróf Bethlen Gergely Mátyás-huszár alezredes vezényelt. E szárnyon harcolt ezredünk 3-ik lovas százada Májér főhadnagy parancsnoksága alatt; a csatárlánc megett ott is csak egy néhány szakasz gyalog honvéd szerepelt, mint tartalék.

E szárnyra csak két ágyút engedett át a fővezér. Gondolta, elég lesz oda ennyi, mivel a csata kezdetén az ellenség részéről ez irányban egy ágyú sem működött. Egy kis idő múlva azonban e szárnyunkat nagy ellenséges csapatok támadták meg (jutott részünkről oda is; elegen voltak). Az öreg tábornok parancsára, mi lovasok (a 2-ik század) a centrumból e szárnyra vonultunk át segítségül. Gyalog csapatokat nem küldhetett oda Bem, mivel hogy nem jutott.

A BUDAPESTI TÖRVÉNYKEZÉSI PALOTA. — AZ ESZKÜTSZÉKI TEREM.

Klász György fényképe után.

egyik vagy másik csatában melyik csapatok vettek részt, mindazonáltal arra igen jól emlékszem, hogy a szelindeki győzelmes csatánkban, 1849 január 30-án, kedden és nem jan. 24-én, szerdán, — mint sokan tévesen állítják, — a 27-ik honvéd zászlóalj is résztvett, és arra is emlékszem, hogy e zászlóalj febr. 1-én a főhadseréggel szintén átvonult Vizaknára. Vizaknáról pedig dicső emléki tábornokunk, Bem, csak a kolozsvári 11. zászlóalj és a 15-ik Mátyás-huszár ezrednek 1-ső századát, 4 ágyúval küldte el b. Kemény Farkas parancsnoksága alatt Dévára, a Magyarországról közeledő segélycsapatok elibe. Más irányba onnan csapatok nem küldettek; hová lett tehát a 27. honvéd zászlóalj?

Ott csatázott e zászlóalj is Vizaknán.

A vizaknai csata leírásában, mely 1849 febr. 4-én, vasárnap folyt le, azon téves állítást fedeztem fel, hogy ott semmiféle sáncz ásva nem volt. Pedig a Kis-Csűr felé vonuló országút sánczát az ott csatázó honvédek felhasználták fedezetül, a míg arra sánczok voltak; más sánczra nem emlékszem.

de ő a golyókat számba sem vette; — távesövével vizsgálta az ellenséges csapatokat, azoknak mozdulatait és osztotta hidegvérrel parancsait a minden perczben érkező szárnyegedeknek, a kik közt nagy költönket, Petőfi Sándort is ott láttuk, polgári magyar öltönyben, kivont karddal; fejt hatalmas fehér tollas Kossuth-kalap fedte.

Többektől hallottam akkoriban, hogy az ősz vezér jókor reggel figyelmeztette Petőfit, hogy maradjon távol a csatatérről. Fogadjon szót, — mondá Bem nyomatékosan, — mert ma nagy csatánk lesz.

— Szót fogadok, tábornok úr, — válaszolt Petőfi, — de azt nem ígérhetem meg, hogy mit teendek akkor, a midőn az ágyúk megdörögnének!

A balszárnyat a Zsurmay dandára képezte, mely egy erős csatárláncból és a Vilmos-huszárokból állt négy ágyúval; a csatárlánc megett egy néhány szakasz honvéd képezte a tartalékot. A csata kezdetén a centrum megett, — ott, a hol tábornokunk parancsnokolt, — ágyufede-

Midőn mi e szárny segítségére érkezünk: Petőfi Sándor már ott lelkesített, vágatva az egyik csapattól a másikhoz, még a csatárlánc-hoz is, annak a tüzerekhez s így tovább. Határozottan emlékszem, hogy Petőfi e szárnyon maradt a katasztrófa beálltáig; de őt kevesen ismerték, s épen ezért szereplése felett sokan csudálkoztak, mivel nem volt rajta látható semmiféle tiszt jelvény. Mi lovasok egynéhányan már ismertük őt Szelindekről, hol 1849 január 26-án, pénteken, — épen az ő indítványára, — hatalmas daltestületet rögtönöztünk azon célból, hogy este Bemnél tisztelegjünk. Mi azonban, miután Bemnél énekeltünk, Petőfit is felkerestük s nála is tisztelegtünk. Megköszönte a szíves figyelmet s mindnyájunkkal kezét szorította.

De folytassk a véres csata leírását.

Úgy voltak felállítva csapatunk, a mint fennebb leírtam, valóságos félhold alakban, s folyt a csata mindkét részről a legnagyobb elkeseredéssel. A föld reszketett alattunk az ágyúdörögtől. Honvédeink nem engedtek egy talpalattnyit.

dön Napoleon Elbából visszatért, hívei gomblyukjaikban ibolyát viseltek s Franciaországból eltávózása előtt egykor eltaszított nejeinek, Jozefinnek sírjáról néhány ibolyát tépett le, melyeket egész haláláig mellén hordott. III. Napoleon is pártjellegűvé tette az ibolyát, s a Napoleonok párhívei ma is ezt a virágot viselik a gomblyukakban.

Anglia történetéből ismeretes, hogy a XV. században dúlt polgárháború embereinek jelvényei a *veres és fehér rózsza* voltak. A York-párt czimerében a fehér, a Lancaster-pártéban a piros rózsza szerepelt. Mondják, hogy e jelvények hajhászása oly nagy volt, hogy elegendő számú rózsát nem is találtak s ezért mesterséges virágokat hordtak. A nagy polgárháború emlékére Angliában most is kedvelik a Lancaster-York nevű rózsát, mely egyik törzsén piros, a másikon fehér virágot termel.

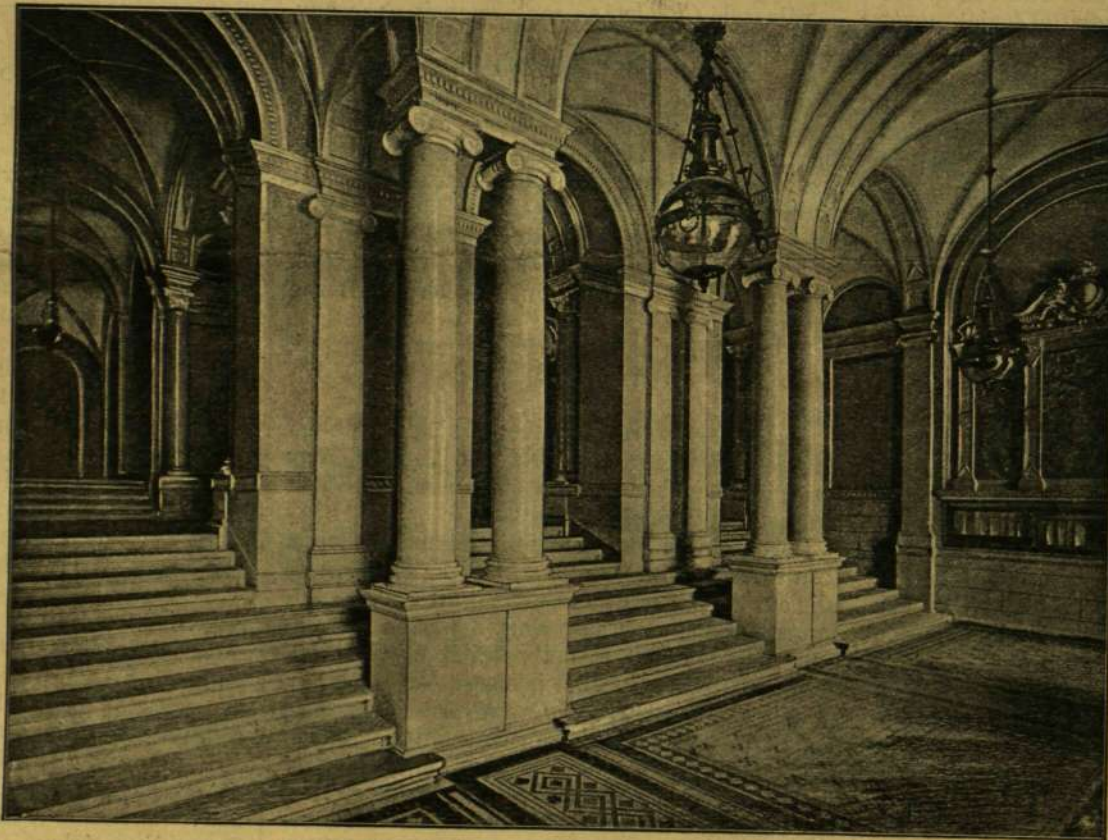
Németországban politikai jellegűvé lett újabb időben a *búzavirág*, melyet tudvaleg I. Vilmos császár nagyon kedvelt s az ő emlékére ma is gyakran tűzik fel a németek nemzeti ünnepek alkalmával. Vilmos előszereztet ezen virág iránt anyjától, Luiza királynőtől örökölte, s több legenda maradt fenn, hogy e derék királynő miként tudta vigasztalni családját a búzavirággal, Poroszország nehéz napjaiban. Ismeretes, hogy ugyanezt a virágot politikai tüntetésre használták egyes bécsiak, kik Ausztriának a nagy Németországhoz csatlakozását óhajtották tükölni.

Nagyobb népszerűségre tett szert mindazeknél a virágoknál a *tulipán*. Ez a virág Perziából ered, neve is a persa *dülbend* (turbán) szótól ered, de már a XV. században annyira kedvelték Törökországban is, hogy a szultán külön tulipán-ünnepeket rendezett. 1559-ben Ferdinánd magyar király konstantinápolyi követe küldte az első tulipánt Augsburgba, a gazdag Fuggerek kertjébe. Hamar kiszorította ez a virág a nárciszot, mely az előtt divatos virág volt, s különösen Hollandiában annyira kedvelt virág lett, hogy, a mint az a történelemből eléggé ismeretes, valóságos szédelés támadt a tulipánkereskedéssel. A tulipánok, sőt a róluk szóló elismervények is bőrzei tárgyakká lettek, néhány tulipán-gumóért gyakran házakat és földbirtokokat is cseréltek be s némely szerencsés kertész csakhamar milliomos lett. Egy „Semper Augustus” fajert 13,000 frtot adtak s egy más példányért a következő tárgyakat: 2 szekér búza, 4 szekér gabona, 4 kövér ökör, 8 disznó, 12 juh, 2 veder bor, 4 tonna sör, 2 tonna vaj, 1000 font sajt, egy öltözöt ruha és egy ezüst serleg. A ruhaszövetekre, meg a brabanti csipkékre is tulipánokat mintáztak s a híres festők képein nélkülözhetetlenek voltak. A szédelés oly nagy mértéket öltött s oly sok esadót tett tükre, hogy végre törvényt kellett hozni, hogy tulipán-adósságokat beperelni nem lehet.

A tulipán utóda lett a szintén keleti eredetű *jácint*. A XVI. században hozták először Bagdadból Konstantinápolyba s innen terjedt el Németországba és Hollandiába, hol a tulipán-szédelés megszűnté után ezzel kezdtek el, üzérkedést, mely kisebb mérvű volt ugyan, de eléggé

AZ ALKOTMÁNY-UTCAI HOMLOKZAT KÖZÉPSŐ RÉSZÉNE.

AZ ALKOTMÁNY-UTCAI LÉPCSŐHÁZ.

A BUDAPESTI TÖRVÉNYKEZÉSI PALOTA.

tekintélyes. Volt eset, hogy egy jácintért 4900 forintot is fizettek. Minden új fajt ünneplés lakomával keresztelték meg. Harlem környékén meg most is nagyban tenyésztik a jácintot, sőt Berlin mellett is 1839-ben egy vállalkozó egyszerre 2000 holdat ültetett be jácintokkal, melyeknek illatát élvezni akkor a főváros lakosságának egyik fő élvezete lett.

A jácint divatból kimenetele után, a jelen század közepén, a *georgina* terjedt el, melyet Mexikóból 1784-ben hoztak be, s Dahl svéd természetbuvár tiszteletére Dahliának is neveztek el. Hosszú ideig az Escorial kertjében nagy gondval őrizték ezt a virágot s elültették kivétel, később Párisban üvegházakban tenyésztették. Különösen nagy szédelést íztek ezzel a virággal az angol kertészek. Lassanként kétezernél többféle szint állítottak elő, s a teljesen fehér

létjöttét országosan megünnepelték. Nagyon érdekes, hogy a két szintű georgina létrehozásáért 1000 font sterling jutalmat tűztek ki, de a jutalmat senki sem tudta elnyerni.

Midőn a tulipán, jácint és georgina egymás után a szegények kertjeibe is eljutottak már, csakhamar kimentek a divatból s az emberek felfedezték, hogy e pompás exotikus növények sokkal hidegebben hagyják őket, mint a rózsza és ibolya, melyeknek uralma időről-időre visszatér s soha sem szűnik meg teljesen. Jelenleg a bukkott divatkirályok helyét még nem foglalta el újabb exotikus növény, s nagyon valószínű, hogy most már hosszas uralma egyetlen virágnak sem lehet, mint régebben, midőn az emberek nem éltek oly gyorsan, de azért most is vannak kedvelt virágok s különösen a *kosbor* (orchis), melynek különböző fajai Angliában s az amerikai Egyesült-Államokban rendkívül pompát fejtenek ki az előkelő osztályok. S valószínű is, hogy divatos virágok mindig lesznek, míg az ember ember marad.

EGYVELEG.

* A sáskák oly óriási mennyiségben lepték el Ravulipindi környékét, India északkeleti határára, hogy a vasúti közlekedésnek is szünetelnie kellett néhány napig. Az ég teljesen elborult és a hol leszálltak, a leg-erősebb faágak is letörttek s mérföldekre menő távolságban minden elpusztították.

* Nagy kocsiutat tett egy berlini sportsman Hamburgból Nizzába. A főpontok utazásában a következők voltak: Berlin, Frankfurt, Strassburg, Zürich, Szent-Gothard, Milanó, Genua. Naponként átlag 40 kilométernyi utat tett meg és folytonosan ugyanazon két magyar eredetű lóval, melyek közül az egyik 7 éves szürke és a másik 5 éves pej volt. A lovak kintinó karban jutottak el Nizzába és utközben is csak egyszer kellett újból patkoltatni őket Strassburgban.

* A nőcselédek New-York elegáns házaiban egyenruhát viselnek, mely fekete szoknyából, aranyos nyakpaszománból, csipkézett kötőből s apródokéhoz hasonló ködmönből áll.

* Ékszeres viselését a nagy bőjt idején illetlennek tartják az előkelő párisi nők, kivéve, ha az az ékszer kereszt vagy valamely ereklye, melyeket azonban még társaságban is többször kell megcsókolni, hogy vallásos jellegük kitűnjék. Legelterjedtebb ékszeresek voltak a nagy bőjt alatt az amethystből, rubinból s más drágakövekből készült olvasók.

* Angol-ellenes társadalmi mozgalom keletkezett az amerikai Egyesült-Államokban Cleveland volt elnök nejeinek vezetése alatt. A mozgalom célja nemzeti dalokat hangoztatni meg, honi készítményeket gyamolítani s ellene működni az angol kiejtés elterjedésének s az egykori anyaországgal még fennálló társadalmi összeköttetésnek.

* Szocialista akadémiát akar létesíteni Berlinben Liebknecht, a híres szocialista vezér. A fiatal munkások köréből toborzandó tanítványok főtantárgya lesz a szónoklat és agitáció művészete, de e mellett a történelemből, nemzetgazdaságtanból és más tudományokból is tanulnak a vitaközöshöz szükséges egyes részleteket.

A TÖRVÉNYKEZÉSI PALOTA BUDAPESTEN.

A magyar fővárosnak nem sok középülete volt még negyedik század előtt, s mikor a magyar minisztérium vette át az ország kormányzatát, a megszapordott hivatalokat bérházakban kellett elhelyezni, a czélnak meg nem felelő, kényelmetlen helyiségekben. A minisztériumok, a hivatalok, iskolák számára egymás után építettek a palotákat, de még mindig nincs minden hivatal most sem a kellő helyén. Legkésőbb került a sor a törvényszékekre. A budapesti kir. törvényszékek egész a múlt év közepéig a város különböző részein voltak szétszórva bérházakban. Csak augusztus óta költöztek be a Lipótvárosban emelt palotába, mely Budapestnek nemcsak egyik díszes nyilvános épülete, hanem a legnagyobbak közé is tartozik.

Még Pauler minisztersége alatt kezdődtek a készülődések egy igazságügyi palota építéséhez, mely a törvényszékek szétszórta osztaíait egyesítse. Budapest hatósága a vámpalota mellett, a régi sörház egyik telkét tűzte ki e czélra. Időközben azonban a város inkább a vásári áru-csarnok számára találta alkalmasnak, és Pauler utóda, Fabiny Teofil miniszter szívesen fogadta az ajánlatot, hogy a Lipótvárosban, az Új-épület kaszárnya mögött épüljön a törvénykezési palota, mert itt nagyobb hely s minden oldalról szabad fekvés kínálkozott.

Budapest ezen a részén csak az utóbbi években kezdtek építeni, mióta az országház helyét szintén ott választották ki. Azóta közintézetek s magánpaloták egész sora támadt ott. A törvénykezési palota azt a helyet foglalja el, hol előzőleg a czirkuszokat állították föl. Az Alkotmány-, Markó-, Koháry- és Súlyom-utczákra néz egy-egy homlokzatával. A fő homlokzat az ország köből faragott czimerével az Alkotmány-utczában van; a másik szinten díszes homlokzat a Markó-utczában. Az egész terület 2976 négyszögöl, s a palota a magas pinchezelyiségek fölött még földszintből és három emeletről áll.

Az építéssel Hauszmann Alajos műegyetemi tanárt bízták meg, ki annyi közintézetet, nyilvános épületet emelt már. Az építéshez 1888 április 19-ikén fogtak. Az alapozásnál sok baj támadt, mert a talajt magasan borította az ott évek óta összehordott szemét és hulladék. Ezt hát el kellett távolítani és beton-réteget alkalmazni. Kiváló gondot és nagy előrelátást igényelt az épület beosztása, a hivatalos helyiségek elrendezése. Itt nyert helyet ugyanis a kir. törvényszéknek mind polgári, mind büntető-osztálya; az esküdtészek; a királyi ügyészség, a vizsgálat alatt levő foglyok számára szolgáló fogházal; a kereskedelmi- és váltótörvény-járási bíróság és a budapesti büntető-járási bíróság. Csak el kell gondolni, hogy egyetlen tárgyalási helyiséghez mi minden szükséges: előszobák, bírói helyiségek, váróterem, külön helye a tanúknak, szakértőknek, ügyvédeknek, szolgáknak. Ezenkívül a hivatalos helyiségek, hol a felek

érintkeznek a bírósággal; irattár és mindezekhez még itt van a vizsgálati fogház is, mely rendszeren népes szokott lenni. A fogházban 320 rabot lehet elhelyezni. Hauszmann közmegelegedésre oldotta meg e feladatot a terv elkészítésénél.

A palota mind a négy oldalán külön kapukkal bír. Az alkotmány-utcai főbejáró a törvény-

könyvi hatóság nyílik. Az egyes törvényszékek hivatalos helyiségei sokszor a földszinttől kezdve a felső emeletig terjednek. Az épület utcai szárnyain kívül még belől is van két szárnyépület; az egyikben leginkább a levéltárak foglalnak helyet, a másik pedig a T alakban épült fogház. Így az épület bejében négy udvar keletkezett.

A fogház a Markó-utca felé esik, lépcsőkkel összekötve a főépülettel, hogy a foglyokat rövid uton lehessen a tárgyalási termekbe kísérni. A fogházat különben vasajtók zárják el. Itt az emelet-magasságok tetemesen különböznek a főépülettől, a fogház ötemeletes, de még mindig nem éri el a három-emeleteres főépület magasságát, a mi abból a szempontból van így, hogy több világosság és levegő juthasson a fogházba.

A czellák nagy része 3 személyre való, van egy pár 6 személyre is, de van 65 úgynevezett egyes is. Az elhelyezhető vizsgálati foglyok száma 140 czellában 320. Az ablakok vasrácsát már az építkezés közben falazták be, hogy kifeszíthetők ne legyenek. Az ajtók vasból vannak, Wertheim-féle zárakkal, ételbeadón nyílással és megfigyelő rostélyos fedőlappal. A padozatot aszfalt borítja. A fogházépület körüli udvarok sétálóhelyül használhatók.

A nagy palota alsó földszintjét a gazdasági és fűtő-czélakra szolgáló helyiségek foglalják el; az élel-kamrák, konyhák, mosóhelyiségek, fürdők.

Tárgyalási terem több van: a polgári törvényszék részére három, ugyanennyi a büntető-osztály számára is; ezenkívül egy nagy vég-tárgyalási terem a Markó-utca felőli első emeleten s ugyanott a 2-ik és 3-ik emeletet összefoglaló magassággal bíró esküdtészeki terem. E termekben a bírák, vádlók és védők részére külön elkülönített asztalokkal, a hallgatóság részére emelkedő padozati tér, külön elrekesztéssel az ügyvédi kar és újságíróknak, írpadokkal, zárható fiókokkal.

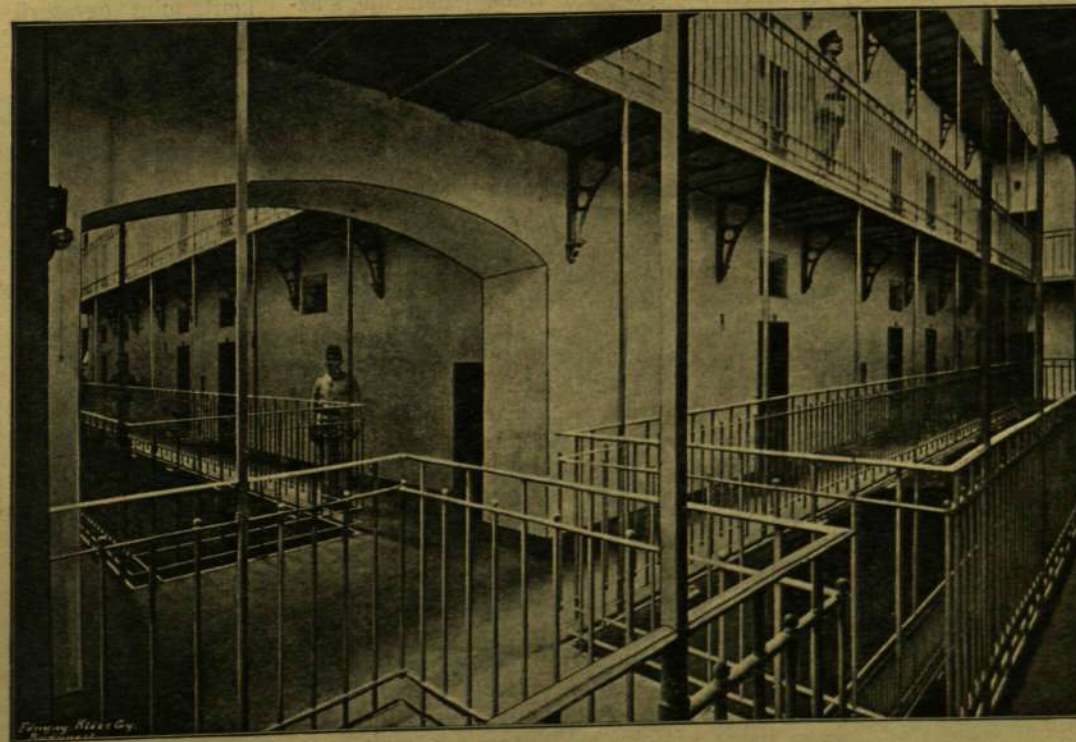
Legdíszebb az esküdtészeki tárgyalási terem, 15,70 méter szélességben, 12,00 méter hosszúsággal, s 9,45 méter magassággal, 3 méter széles és 6 méter magas ablakokkal. A fal alsó tölgfya burkolata és a boltzat közötti falpillek sárga, mesterséges márványból készültek, s a falak márványporral kevert gipszvakolat-tal vonattak be. Az emelvények, padok, faragott szép munkák. A mennyezeten két Siemens-lámpa egyenkint 800 gyertya fényével világít; ezenkívül oldalt a falakon gázlámpák, a bírói asztalon két kandélaber. A terem födisze a *Feszy Árpád* hat fali képe.

Az egész épületet gőzfűtéssel melegítik telen. Az alkotmány-utcai és Markó-utcai főbejárókat csarnokai és lépcsőzetek gazdag építőművészeti kiképzést nyertek; az oszlopok csiszolt és fényezett márvány, a lépcső fokok, valamint a szegések és a korlát karstói kőből faragták.

A palota külsőének díszítésénél a legnagyobb takarékoság volt kikötve. Hauszmann építész törekvése tehát oda irányult, hogy lehetőleg nagy méretekben és jó arányok alkalmazásával óvja meg az épület emlékszerű és nyilvános jellegét. A homlokzatok közül az alkotmány-

A FOGHÁZ POLYOSÓI.

A BUDAPESTI TÖRVÉNYKEZÉSI PALOTA. — A FOGHÁZ KERESZTIPOLYOSÓJA.

utcai nyert építészeti dísz. — A rengeteg épület építési költségeit a belső berendezés nélkül 1.733,598 frtra számították; a tényleges költség 1.700,000 frtot tett, ily általánosságért vállalván el Pucher József építész a palota felépítését. A szerződésleg kikötött határidőre, 1890 augusztus első napján, a törvénykezési palotát át lehetett adni rendeltetésének.

Dr. WINDHORST LAJOS.

1812 — 1891.

A német birodalom politikai életének egyik legkiválóbb s legtöbb emlegetett alakja hunyt el e hó 13-án Windhorst Lajosban, a német birodalmi tanács ugnevvezett centrum-pártjának vezérében. Politikai pályája még a régi német szövetség — Bund — korában kezdődik, a mikor is szűkebb hazájának, Hannoverának uralkodó-házát szolgálta évtizedeken át igen előkelő állásokban. Snoha a hannoverai dinasztia trónjától megfosztott, maga az ország a birodalomba beolvastatott; Windhorstnak, a welf önállóság hívének, azért nem járt le a szerepe, sőt még aztán vett oly lendületet, mely hírét megállapította.

Dr. Windhorst Lajos 1812-ben január 17-én született, Hannoverának osnabrücki kerületében. Kaldenhofban, egyszerű földműves szülőktől. Szülői, mint jó tanuló gyermeket, szegénysegük dacára, papi pályára szánták s az osnabrücki «Carolineum»-ban papi előképzést is nyert, de utóbb jogi pályára lépett s a göttingi és heidelbergi egyetemen tanult, aztán mint ügyész telepedett le Osnabrückben, hol utóbb tanácselnök, majd főtörvényszéki bíró, 1849-ben a hannoverai második kamarának tagja, 1851-ben elnöke s még azon évben a kormány tagja lett. 1853-ban kilépett a miniszteriumból s fejedelmi házaknál végzett államjogi munkákat. 1862-ben az igazságügyi tárczát vállalta el s szoros viszonyba hozta Hannoverát Ausztriával. Majd letéve tárczáját, állami főügyész lett. De 1866-ban, mikor Hannovera Éjszak-Németországhoz csatoltatott, lemondott az állásáról s politikai agitációt kezdett, melylyel a hannoverai uralkodó-házhoz hí, a kis ország függetlenségét megvédeni akaró s ezért a porosz egységsítési törekvessel ellentétes összes pártokat egyesíteni törekedett.

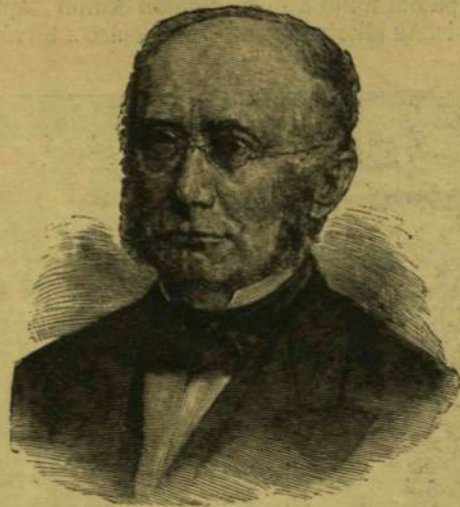
Múltjának s a jelzett irányban való serény igazgatásának köszönhető, hogy az éjszak-németországi képviselőházba beválasztott, hol mint az u. n. Welf-párt vezére élénk tevékenységet fejtett ki a hannoverai király érdekében, s midőn utóbb az ultramontan centrum-párt megalkult, annak élére állt s vezérként szerepelt a Bismarck által megindított Róma-ellenes kultúrharczban s a birodalmi egység kiépítése ellen is mindenkor állást foglalt, nem feledkezvén meg a speciális hannoveri érdekekről. Ő neki tulajdonítható legkivált, hogy a hannoverai uralkodó-család lefoglalt magánvagyonra, a sok mil-

Falsi pap.

lióra menő Welf-alap a trónjavesztett családnak kiadatott. Leghevesebb parlamenti harczait a jezsuiták elleni törvényjavaslattal, a kötelező polgári házasság behozatalával s a porosz egyházi törvény ellenében vívta, 1878-ban azonban a szociálisták elleni törvény, 1880-ban a német

birodalmi véderőtörvény ellen fejtett ki erős elentállást s a lengyel nemzetiségű porosz alattvalók kiutasítása ellen is erélyesen tiltakozott. Erős ellenzéke volt Bismarck törekvéseinek, s most, mikor a hatalmas kancellár a politikai szereplés színteréről lezörítetett, most derült

Dr. Windhorst Lajos.

volna föl az ő napja. Nagy tudománya, politikai tapasztalata, de különösen erős meggyőződése és becsületes jelleme nagy szerepet helyeztek kilátásba számára a német birodalom ez utáni történetében. E szerep kezdetét azonban már nem engedtetett megérnie: diadala küszöbén szólította el a cselekvés teréről a halál.

KÉPEK SZIBÉRIÁBÓL.

Múlt héten közöltünk néhány érdekes képet a szibériai börtönéletből, Price Gyula angol művész eredeti vázlatai és fényképfelvételei után. Ez a tekintélyes angol művész egyik londoni-nagy képes lap megbízásából részt vett abban az expedícióban, melyet Wiggins kapitány kezdeményezésére angol kereskedők küldtek a karaitengeren át, tehát éjszaki oldalról, Szibériába, oly célzattal, hogy ezen természeti kincsekben gazdag tartományt állandó kereskedelmi összeköttetés létesítsenek. A művész tudósításai, közvevén szemlélet alapján készített rajzaival, igen élénk s érdekes olvasmányok s azért még egy pár jellemző képet mutatunk be közülök, annyival is inkább, mert, mint mint alkalmammal is kiemeltük, Szibériát nálunk, sőt az egész művelt világban is, sokkal kevésbé ismerik, mint a hogy a gyakori emlegetés után vélni lehetne.

Utazók éjszaka felől a Jenisej folyón ment Szibériába gőzhajóval. Hetekig kellett haladni, míg az első nyomorult fát meglátták, mely már mérsékeltbb éghajlatú vidék jellemzője, s az után ismét napokon át haladtak őserdők között, melyek körülbelül 300 kilométernyi szélességben, csaknem egész Szibérián átvonulnak, s a földgömb legkiterjedtebb erdősegei közé tartoznak, s csak azután ismét napok mulva jutottak el az első nagyobb városba, Jenisejszkbe, mely egy gazdag aranytermelő vidék központja. Ebből a városból s ennek környékéből valók a bemutatott képek.

A Jenisej folyó a földgömb legnagyobb vizei közé tartozik. Reclus számítása szerint mellékfolyóival, melyek közül az Angara önmagában is hatalmas folyó, mintegy 2,900,000 □ versznyi terület tartozik hozzá, tehát majdnem ugyanannyi, mint Európa négy nagy folyójáé, a Volgáé, Dunáé, Rajnáé és Rhonéé együttvéve. Maga a főfolyó s mellékfolyói mintegy 8000 km. hosszúságban hajózhatók, de természetesen legnagyobb részt csak a rövid ideig tartó nyári hónapokban. Közép-Szibéria nagyobb része, az Ob és Lena között, e folyó területéhez tartoznak s ha Jenisejszkből Tomszka kiépítik a régóta tervezett csatornát, ezen hatalmas vízrendszeren Khinából csaknem Európa küszöbéig el lehet hajóval menni. Mivel azonban a hajózás Szibériában még jelenleg nagyon fejletlen állapotban van, maga a főfolyó medre sem rendezett s utazóknak sok helyen kellett külön pilótákat fogadni, hogy a veszélyes helyeken áthatolhassanak. Egyik képünk feltünteti azt az érdekes részletet is, hogy még a postaküldeményeket sem gőzhajóval szállítják itt, hanem oly osónakokon, melyekbe a szibériai külön fajhoz tartozó értelmes kutyák vannak oly módon befogva, mint nálunk a gabonaszállító dereglyéket vontató lovak.

Jenisejszk lakossága alig 12,000 lélekre megy, de e kis város feltűnően érdekesnek látszik. Közél a parthoz egész sereg szép villa emelkedik, melyek a márvány tündöklő fényén kívül csaknem mindenben a délfranciaországi városok villáira emlékeztetnek s felettük három óriási templom emelkedik az oroszok sajátosságok építkezési módja szerint. Az utcák igen szélesek s némelyikben, köztök a főutczában is, melynek egy részét szintén bemutatjuk, nagyon jelentékeny és figyelemreméltó épületek vannak, de sehol sincsenek azok a száműzöttek kunyhói, melyekkel benépesíti az európai közvélemény elég hibásan Szibéria minden részét. A rendkívül hideg telekre számítva, a házak legtöbbnyire igen vastag falakkal bírnak, mindentűnt kettős, itt-ott hármás ablak is van rajtuk, a mi azonban nem akadályozza meg, hogy gyakran a belső ablakokat is teljesen jég borítsa. Szokásává lett a szibériaiaknak a rendkívül erős fűtés is. Sok helyen a szobákban oly meleg van, hogy a pálmák és felkuszó tropikus növények igen szépen tenyészhetnek bennük s az előkelőbbek mindenikének házában van egy-egy ily tropikus virágház, hol a vendégfogadásra és pihenésre szánt órákat töltik, csaknem fényűzésig menő előkelő butorzat közepette. Az európai előtt bizonyonyal első tekintetre is feltűnik, hogy az utcákon boltajtókat és kirakatokat sehol sem alkalmaznak, mint nálunk. A bolt benn van a házban; a nagy hideg miatt rendezkednek így.

Maga a város különben meglehetősen csekély forgalmu s az utcákon csak a délutáni órákban van valamivel élénkebb élet, midőn a vagyonsabbak nagy bundákba burkolva, de azért ékszerreiket lehetőleg mutogatva, séta-szánkázásokat tesznek. Mivel a városba aránylag kevés idegen jő, még eddig vendégfogadó sincs benne s a kinek ismerőse nincs, magánházaiknál fogad lakást, mely rendszeren igen kényelmes és olcsó. Nyáron a lakosság legnagyobb része az aranybányákban foglalkozik, vagy más üzlet miatt van távol s csak ősszel népesül meg ismét a város. Vannak gazdag bányatulajdonosok, kik évenként 6—800 munkást is foglalkoztatnak s ezek valóságos arisztokraták. Szibériakov, Gadalov, Budaresov és Kitmanov többszörös milliomosok s mindannyi sok alapítványt tett s a város középületeit nagyobb részt az ő költségeikön állították fel. A társaságok kívül még egy pár nagyobb kereskedő s magasabb rangu tisztviselő alkotja, kik közösen előkelő klubházat is tartanak fenn színházzal és bálteremmel kapcsolatban. A színházi előadásokon bárki megjelhet, de a bálterembe már csak meghívott vendégek, s az etiquette nem engedi meg a politikai foglyoknak, hogy ők a bállokban másként, mint egyszerű nézők, szerepelhessenek. A vidéki papok és rendőrtsztek, kiknek jellemző

Rendőrtszta a Jenisej folyó mentén.

öltözetét képeinken láthatjuk, csak ritkább esetben vehetnek részt a társaság ünnepén, bármily jellegűek is azok. Nem érdektelen különben megjegyeznünk azt sem, hogy igen sok magánlakásban egészen rendes dolog a fűllett levegő, sőt a kórházakban is, mivel rendes szellőztetés he-

lyett a tüzelő anyag kimélese végett, fenyőgalyak felaggatásával igyekeznek a romlott levegőt úgy a hogy megtisztítani.

Nagyon érdekes látványt nyújt az idegenek a szibériai fogoly karavánok megérkezése. Legtöbbnyire gyalog jönnek, de a nőket és gyermekeket paraszti szánokon hozzák, melyeknek kocsisai mindig katonák, kik szuronyos puskáikat ölükben tartják. A raboknak csak egy része van rabruhában; igen sokan utközben is cigarettéznek s élénken társalognak, de mindegyiken van lánc s e mellett, hogy nehezebben szökhessenek meg, szokásban van, hogy hajuk feleeresztést leborotváltják. Krasnojarszk nevű városban, melyet utazók szintén meglátogatott, a foglyok számára két épület van, a raktár (perasilay) és a valóságos börtön (osztrog). Az elsőbe szállítanak minden megérkező fogolykaravánt s itt maradnak mindaddig, míg elhatározzák: bányákba küldik-e vagy máshová. Price meglepetéssel látta, hogy ezen foglyoknak a kerítés nyílásán át paraszti asszonyok kenyeret, theát és cukrot árulgatnak s a felvigyázók nem tesznek ellenetést. A foglyok közt fölmerülő vitákat a rendőrség intézi el, de maguk a foglyok is választanak saját körükből kapitányt (starosta), ki minden alkalommal az összesség nevében beszél s saját általvalói között oly fegyelmet tart, hogy nem ritkán a hatóságoknak kell egyeseket megvédelmeznit, kit társai meglynchelni akarnak.

JENISEJSZK FŐ UTCÁJA.

társulat Újvidéken, Györgyevics János kezdeményezése és buzgalma folytán. Györgyevics 1868-ban Mihály fejedelem meghívására Belgrádba ment, átveendő az ott fölépített új nemzeti színház vezetését.

gyarapítására, főleg magyar színművek átültetésével. Minden törekvése oda irányult, hogy a szerb színház első rendű kulturális tényezővé váljék hazánkban. E célból «Szimfónia» című füzetes vállalat indított meg 1870-ben, s ugyanazon évben «Színpad» címmel egy szaklapot is, mely azóta folytonosan az ő szerkesztése alatt jelenik meg. 1886-ban ülte meg Újvidéken a szerb nemzeti színház 25 éves fennállásának ünnepét. Ez alkalommal öt napon a szerb drámairodalom fejlődési korszakait előtűntető színi díszelőadások rendezettek. Hadzics Antal hosszabb értekezésében előadta a szerb színház történetét és jelenét adatokkal bizonyítva, hogy a szerb nemzeti színház megalapításával csakhamar bekövetkezett a szerb színművészet virágkora s az eredeti drámairodalomnak is jelentékeny emelkedése. Bebizonyítja továbbá azt is, hogy a szerb, horvát, sőt a szerbországi színház bölcsője magyar földön ringott s a szerb Thalia első ápolói és apostolai mindig magyarországi szerbek voltak. A szerb nemzeti színház műsorában jelenleg 600 e néhány színdarab foglalatik. Ezeknek majdnem negyed részét szerb eredeti művek képezik. A magyar irodalomból átültetett színművek száma is igen nagy, ott találjuk: Abonyi Lajos, Abrányi Kornél, Balogh István, Berczik Árpád, Czako Zsigmond, Csiky Gergely, Dézi Lajos, Hugó Károly, Jókai Mór, Kisfaludy Károly, Kövér Lajos, Madách Imre, Lukács Sándor, Obernyik Károly, Rákosi Jenő, Szigeti József, Szigligeti Éde, Tóth Éde, Tóth Kálmán, Várdy Antal és gróf Zichy Géza színműveit. A magyarból fordított színdarabok közkedveltségük a szerbeknél ép úgy hazánkban, mint Szerbországban. Egy-némelyikük, mint például: «A szökött katona», «A vén bakancsos és fia a huszár», «A cigány», «A mama» nemsokára századik előadásukat érik el. A szerb színházet kiváló jeles tagokkal bővelkedik; mesterek főleg a nemzeti típusok ábrázolásában. Megegyedve áll ma az önállóvá lett szerb színművészet s a vele együtt fejlett színirodalom.

POSTACSNALNAK A JENISEJ FOLYÓN.

A SZERB SZÍNHÁZET MAGYARORSZÁGON.

Hadzics Antalnak a Kisfaludy-társaságban tartott fölvázolásából.

Az eddig ismert adatok alapján a szerb színi előadások első nyomai Magyarországon az 1733. évig vihetők vissza, a midőn szerb tanulókból alakult társulat Karlóczán ütötte fel tanyáját; de a szerb színházet tulajdonképen alapvetőjeül a bajor születésű Vuics Joachim tekinthető, ki sokoldalú írói tevékenysége mellett, 1813—1835-ig számos magyarországi városban rendezett szerb színi előadásokat. Vuics színtársulatával 1813-ban aug. 12-én a magyar színjáték helyiségében tartá meg az első előadást, Budán akkor néhány ezerre menő jómódu szerb család lakott. Vuics maga írta a színdarabokat és maga játszotta bennök a főszerepeket. Egy-egy előadás tiszta jövedelme meghaladta a 600 váltó frtot, mely rendezés a szegény szerb tanulók, a szentendrei szerb tanítóképzde s a magyar színtársulat közt egyenlő részben osztottat fel. Ez alkalommal a szerb szabadságharc hőse «Cserri György» egy s ugyanazon időben hozatott magyar és szerb színe Budán 1813-ban. A Balogh István által írt darabnak magyar előadásán Déryné szerb nyelven énekelte népdalokkal arattott nagy sikert. Balogh István «Egy aggszínész emlékirataiban» fölelíti, hogy a darabban szüksége öltözéket a pesti szerb kereskedők saját költségeikön készítettek. Vuics után a legelső állandóan szervezett vándorszíntársulatot Brezovszky Mihály állította fel Újvidéken 1838-ban. E társulatnál sok jeles tehetség volt. A műsor eredeti, fordított, vagy szerb színe alkalmazott darabokból állott. Hosszú vajudas után csak 1861-iki július 23-án jött létre a szerb nemzeti színház és

PERLEKEDŐ FELEK A RENDŐRSÉG ELŐTT KRASNOJARSZKBAN.

Márcz. 21-én jelent meg Budapesten

MAGYAR HIRLAP

POLITIKAI NAPILAP TELJESEN FÜGGETLEN PROGRAMMAL.

Szerkeszti: Horváth Gyula, orsz. képviselő. Főmunkatárs: Mikszáth Kálmán, orsz. képviselő.

Helyettes-szerkesztő: Fenyő Sándor.

A 'Magyar Hirlap' belső dolgozótársai, külföldi munkatársai és levelezői az írói kar legkiválóbb tagjaiból állanak.

A „MAGYAR HIRLAP” ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . frt 14.— | Fél évre frt 7.— | Negyed évre . . frt 3.50. | Egy hónapra . . frt 1.20.

A „Magyar Hirlap” előfizetőinek lapunkat márczius 21-től április 1-ig ingyen küldjük.

A „Hét” kiadóhivatalával sikerült megállapodásra jutnunk arra nézve, hogy e választékos kedvelt szépirod. hetilapot előfizetőinknek olcsóbban adhatjuk. Így a Magyar Hirlap és a Hét előfizetési ára együtt: egész évre csak 20 frt, fél évre 10 frt, negyed évre 5 frt.

Előfizetések a „Magyar Hirlap” kiadóhivatalához: Budapest, IV., Gránátos-utca 16. szám alá küldendők.

Mutatványszámokat kívánatra ingyen!

Mutatványszámok 500,000 példány!

Sternberg Armin Hangszer-Ipar Budapest, kerepest-út 36. Különös figyelemre méltó!

Leichner zsírpóra és Leichner hermelinpóra (legjobb minőségű zsírpór) által; mely napra és este a legjobb arczpor, erősen tapad, a bőrt szépé, rózsás fiatal üdőségűvé és puhává teszi.

Legjobb és Leghírneveőbb Pipe-re Holgyor La VELOUTINE Különleges Rizspor BISMUTTAL VEGYITVE CH. FAY, ILLATSERESZ, PARIS - 9, rue de la Paix, 9 - PARIS.

Azon háznak lebontása végett, melyben a mi raktáraink vannak, hol több mint 100,000 darab porcellánedény van elhelyezve, melyeknek továbbállítására szörnyű költségbe kerülne.

Dr. Forti-féle sebtaasz. A hírneves Dr. Forti-féle sebtaasz. mely rendkívül gyógyereje, eloncoltó, érteles a fájalmat csillapító hatása által leggyorsabb, legbiztosabb és egyszerűbb gyógyulást eszközöl.

VÉGHLESI FORRÁS. Végheles-Szalotán, Zólyom. Friss töltesben kapható a budapesti főraktárban: Erzsébet-körút 56. szám alatt.

Apfel's Comptoir für Porzellan-Ansverkauf Wien, I. Bez., Fleischmarkt 8/72. Az igen t. olvasók érdeklődésére figyelmeztetjük, a megrendeléseket lehetőleg leggyorsabban a számosan megtenni.

Török József gyógyszerész urnál. Budaörsön: Plesban Xav. Ferenc a régi cs. k. labori gyógyszerésztársban, István-ter 1. sz., Dr. Girtler gyógyszerésztársban, Freung 7. sz., Scharer Konrad gyógyszerésztársban, Mariahilferstrasse 72. sz., Fritz G. és R. Bräunerstrasse 5. sz., Raabe Bruno J. Bickerstrasse 1. Drogisták-nál.

BILINI SAVANYUVIZ. Legkiválóbb képviselője az alkalisav savanyúvizeknek. (Bilini emésztési ezukorkák) biztos szer mindennemű emésztési zavarok ellen, mindig friss minőségben van készletben a főraktárban.

Dr. Lengiel-féle NYIRFA-BALZSAMOT. Kiszorítandó a mi legjobban bizonyítja, hogy szer valójában jó természetű borsnépítő szer. Dr. Lengiel Fr. nyirfa-balzsama Szat-Pétervárott az orosz császári minisztérium orvosi szakosztálya által jóváhagyatott.

13. SZÁM. 1891. BUDAPEST, MÁRCZIUS 29. XXXVIII. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt egész évre 12 frt, fél évre 6 frt, negyed évre 3 frt. Csopán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt, fél évre 4 frt. Csopán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 6 frt, fél évre 3 frt. Különféle előfizetésekre a postai levélrel megkötött vitellől is csatlakozó.

FESZTY ÁRPÁD FALFESTMÉNYEI AZ ÚJ TÖRVÉNYKÉZÉSI PALOTÁBAN.

KÖZTÉZETEINK, nyilvános csarnokaink csak az utóbbi időkben jutottak el oda, hogy díszítősökre a művészeteket is igénybe veszik, a szobrászokat, a festőket. Az új törvénykezési palota esküdtzéki termét már úgy tervezték, hogy falai képek is díszítsék, s a nemes egyszerűséget, a terem méreteinek harmóniáját, komolyságát, a szemléltető művészet ide illő ábrázolással emelje, s a hely jelentősége szerint hangulattal, képezzel töltsék el azt, ki ide belép.

Magas, tágas terem ez a második emeleten. Egyik oldalát a bírósági emelvény, melyre lépések vezetnek. Az elnöki szék mögött a királyi fehér márvány mellszobra, Strobl műve, az életnagynál jóval nagyobb. Az emelvény két oldalán nagy ablakokon árad be a világosság. A szemközti oldalon, fent a magasban, szintén ablakok, színes üveggel. Ezek a harmadik emelet folyosójára nyílnak. Két oldala a teremnek sima fal s itt foglalnak helyet a festmények, hat méternyi magasban. A közönség számára félkörben állították föl a faragott padokat amfiteatrális elhelyezésben. Az izléses faragott famunka kiterjed az oldalfalakra is. A terem gázvilágításra is kellőleg be van rendezve.

A fali képek elkészítésével Feszty Árpádot, a fiatalabb festői nemzedék e gyorsan kiemelkedett jeles tagját bízták meg, ki az operaház csemege-termébe, a nemzeti színház emeleti csarnokába, a vörös-kereszt-egylet kórházának termébe, a VI-VII. kerületi kör táncztermébe is festett freskókat. Mióta a műcsarnok kiállításán oly feltűnést kellett 'Síráló szent asszonyok Krisztus sirjánál' című nagy képével oly nagy figyelmet keltenni, a nyilvánosság előtt egy darabig nem jelent meg, mignem az esküdtzéki terem hat fali képével ismét növekedett tehetségét és alkotó erejét igazolta a legjobb sikerrel, örvendetesen meglepve a hazai művészetek barátait. Közel egy évig dolgozott a hat képen, történelmi és régészeti tanulmányokat is téve, hogy stíluszerűen és korhűn adhassa vissza a cselekvő élelenségű jeleneteket, melyek tárgyat a hazai igazságszolgáltatás és jogtörténet fejlődéséből merítette. Nem allegóriai alakokat választott, hanem történeti visszaemlékezéseket a legérgebb és újabb korra. És ezek közvetlenebbül is hatnak mindenkire, egy-egy elmúlt korszakhoz ragadva vissza a képzeletet és gondolatot, egész vissza a kegyetlen igazságszolgáltatásig, mikor

még a kérérlhetlenség alakjában lépett föl a büntetés.

Az elnöki emelvénytől jobbra a régi kor igazságszolgáltatására emlékeztet három kép. Balra ismét három az újabb kornak jutott. A legújabb kor még hátra van. Mikor a király közelebb megtekintette e természet és Feszty képeit, az igazságügyminiszter ő felsége előtt fölemeltette, hogy még egy hetedik kép is lesz, s ezt szintén Feszty készíti. Ez tulajdonképpen befejezője lesz e történelmi ciklusnak, és a modern mai igazságszolgáltatást fogja ábrázolni az esküdtzékekkel s a szóbeliség alapján.

A tűzpróba az első kép, a középkor igazság-

szolgáltatásának e kegyetlen formája, mikor az eltört igazságnak csoda által kellett kiderülni. Ha a bűnrel vádoltat nem égette meg a tüzes vas, csak akkor nem ítélték el. A bíraskodás az egyház embereinek kezében lévén, a tűzpróba egyházi szertartásokkal volt összekötve, imádsággal, harangozással. A papi bírák teljes egyházi díszben jelentek meg. Feszty képen is egy kolostor előtt foly le a meghatározott, zord, komor ünnepélyességével, melyet a csoportok, az egyes alakok oly jól kifejeznek. A kolostor kapuja előtt foglal helyet az itélő főpap, körülré egyházi és világi férfiak s hátrább a népből való alakok. A vádolt egy szép, ifjú lány, hosszú, fehér ruhában. A királyi bíró páncélos alakja jelt ad, hogy az istenítélet kezdődjék, a leány lépjen rá a tüzes vasdarabra, melyet egy piros kámszár-

Feszty Árpád falfestménye a törvénykezési palota esküdtzéki termében. A TŰZPRÓBA.